

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/244/2022
Identifikačné číslo spisu:	8418200984
Dátum vydania rozhodnutia:	19.06.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Alexandra Hanusová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8418200984.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s.r.o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 35 724 803, zastúpenej advokátskou kanceláriou Remedium Legal, s.r.o., Bratislava, Prievozská 2, IČO: 53 255 739, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Marek Baraník, proti žalovanému T. B., nar. XX. B. XXXX, A. XXX, za účasti osobitného subjektu Občianske združenie na ochranu finančného spotrebiteľa OFS, Nitra, Petzwalova 12, IČO: 42 205 735, o zaplatenie 5.000 eur s príslušenstvom, vedenom pôvodne na Okresnom súde Kežmarok, v súčasnosti vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. KK-8Csp/67/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 9. septembra 2021 sp. zn. 10CoCsp/13/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 9. septembra 2021 sp. zn. 10CoCsp/13/2021 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Kežmarok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 20. apríla 2021 č. k. 8Csp/67/2018-211 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zaplatenia 5.000 eur s príslušenstvom na základe Zmluvy o spotrebiteľskom úvere - dobrá pôžička č. 1418438478 (ďalej aj „zmluva o úvere“). Vykonaným dokazovaním zistil, že právna predchodkyňa žalobcu Poštová banka, a.s., uzavrela so žalovaným 11. augusta 2014 zmluvu o úvere, na základe ktorej poskytla žalovanému úver 5.000 eur. Žalovaný sa zaviazal dlžnú sumu splácať v 120 mesačných splátkach po 120 eur s tým, že prvá splátka bola splatná dňa 15. septembra 2014 a ďalšie splátky vždy k 15. dňu v mesiaci. V čl. VI bod 6.8 Obchodných podmienok pre spotrebiteľské úvery si zmluvné strany dohodli možnosť vyhlásenia okamžitej splatnosti úveru v prípade, ak žalovaný bude v omeškaní viac ako tri mesiace so zaplatením splátky a banka ho upozornila na uplatnenie tohto práva v lehote nie kratšej ako 15 dní. Žalovaný z úveru splatil 230 eur. Právna predchodkyňa žalobcu listom z 24. júna 2015 vyzvala žalovaného, aby uhradil nedoplatok 971,11 eura do 15 dní od doručenia výzvy s upozornením, že ak nedôjde k úhrade uvedenej sumy, je žalobca oprávnený vyhlásiť úver za predčasne splatný. Keďže žalovaný dlžnú sumu v uvedenej lehote neuhradil, právna predchodkyňa žalobcu vyhlásila 10. júla 2015 mimoriadnu splatnosť celého úveru. Na návrh právnej predchodkyne žalobcu a so súhlasom spoločnosti EOS KSI Slovensko, s.r.o.,

súd uznesením z 3. decembra 2019 č.k. 8Csp/72018-157 pripustil, aby na miesto dovtedašej žalobkyne (Poštová banka, a.s.) vstúpila nová strana sporu EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska 5, IČO: 35 724 803.

1.1. Okresný súd po posúdení zisteného skutkového stavu podľa ustanovení § 101, § 103, § 565 a § 53 ods 9 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“) dospel k záveru, že právo uplatnené žalobkyňou je premlčaným právom zo spotrebiteľskej zmluvy. Premlčacia doba uplatneného práva je trojročná (§ 101 OZ) a nakoľko veriteľ vyhlásil mimoriadnu (predčasnú) splatnosť úveru, začala plynúť odo dňa splatnosti nesplnenej splátky (§ 103 OZ). Keďže veriteľ v prejednávacom spore pristúpil k zosplatneniu úveru 10. júla 2015, podmienky zosplatnenia spĺňa nezaplatená splátka splatná dňa 15. apríla 2015, ktorá nebola uhradená žalovaným, a s ktorou žalovaný bol ku dňu predčasného zosplatnenia úveru v omeškaní 3 mesiace. Od tejto nesplnenej splátky je preto možné počítať plynutie premlčacej doby pre zosplatnenie celého dlhu, ktorá je v tomto prípade trojročná, ako správne žalobkyňa uviedla. Pri splátke splatnej dňa 15. apríla 2015 začala plynúť premlčacia doba na uplatnenie zosplatneného dlhu od 15. apríla 2015 a premlčacia doba 3 roky tak uplynula dňa 15. apríla 2018. Nakoľko žaloba bola podaná na súd 25. apríla 2017 (správne 2018), právo vyplývajúce zo zmluvy o úvere je premlčané a pohľadávka sa tak stala nevymáhateľnou. O nároku na náhradu trov konania rozhodol okresný súd podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 9. septembra 2021 sp. zn. 10CoCsp/13/2021 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanému a osobitnému subjektu na jeho strane náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že uplatnený žalobný nárok je premlčaný a preto rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne (§ 387 ods. 1, 2 CSP), pričom si osvojil dôvody napadnutého rozhodnutia a v celom rozsahu naň poukázal. I keď žalobkyňa tvrdila, že k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru mohlo dôjsť len pre nezaplatenie splátky splatnej dňa 15. júna 2015, jej tvrdenie je v rozpore so zmyslom a aplikáciou ustanovenia § 103 OZ v spojení s plynutím premlčacej doby v prípade vyhlásenia mimoriadnej splatnosti spotrebiteľského úveru v zmysle ustanovenia § 565 OZ v spojení s ustanovením § 53 ods. 9 OZ. Pre rozhodnutie o odvolaní žalobkyne bolo potrebné posúdiť začiatok plynutia premlčacej doby na uplatnenie jej pohľadávky v prejednávacom spore za účelom zodpovedania otázky, či uplatnila svoje právo včas. Podľa odvolacieho súdu začala premlčacia doba plynúť od splatnosti omeškanej splátky, pre ktorú vyhlásila právna predchodkyňa žalobkyne mimoriadnu splatnosť úveru (splatnú 15. marca 2015) s tým, že medzi stranami sporu nebolo sporné, že boli splnené podmienky na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru a tiež, že právna predchodkyňa žalobkyne využila svoje právo a vyhlásila mimoriadnu splatnosť spotrebiteľského úveru. Odvolací súd sa stotožnil s názorom okresného súdu, že premlčacia doba začala plynúť od splatnosti omeškanej splátky, pre ktorú veriteľ vyhlásil mimoriadnu splatnosť úveru (§ 103 druhá veta OZ), za ktorú však považoval splátku splatnú 15. marca 2015. Ak by totiž veriteľ nevyužil právo na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti dlhu, premlčacia doba pre vymáhanie zmeškanej splátky plynie od jej zročnosti, avšak ak využil právo na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti, premlčacia doba už začala plynúť, a to nielen ohľadne uplatnenia práva na zaplatenie zmeškanej splátky, ale aj celého dlhu, v dôsledku čoho možno chápať druhú vetu ustanovenia § 103 OZ ako špeciálne ustanovenie k § 101 OZ, pokiaľ ide o počiatok plynutia premlčacej doby na uplatnenie práva.

2.1. Podľa odvolacieho súdu ak z ustanovenia druhej vety § 103 OZ, ktorá predstavuje špeciálnu úpravu, vyplýva, že v prípade predčasnej splatnosti celého dlhu začne plynúť premlčacia doba odo dňa zročnosti tej splátky, ktorá zosplatnenie celého dlhu vyvolala a z ustanovenia § 101 OZ, ktorá je všeobecnou úpravou, vyplýva odlišný režim určenia začiatku plynutia premlčacej doby, je zrejmé, že prednosť má úprava druhej vety § 103 OZ a počiatok plynutia premlčacej doby bude viazaný na zročnosť tej splátky, ktorá zosplatnenie celého dlhu vyvolala. Ak teda došlo zo strany dodávateľa k využitiu práva na zosplatnenie platne, ako tomu bolo aj v tomto prípade, nakoľko žalovaný bol v omeškaní so splátkou splatnou 15. marca 2015, čo žalobkyňa nerozporovala, premlčacia lehota v zmysle druhej vety § 103 OZ začala plynúť práve odo dňa zročnosti tej splátky, s ktorou bol spotrebiteľ v omeškaní, omeškanie s ňou trvá a pre ktorú k zosplatneniu došlo.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie s poukazom na ustanovenie § 420 písm. f) CSP pre porušenie práva na spravodlivý proces a podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP pre nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Namietala, že odvolací súd ako aj súd prvej inštancie jej znemožnili uskutočňovať jej procesné práva tým, že odôvodnenie ich rozhodnutí je nepreskúmateľné. Z odôvodnení rozhodnutí nie je možné zistiť, ako sa sudy vysporiadali so skutočnosťou, že v súlade s ustanovením § 103 veta prvá OZ boli splátky úveru splatné 15. mája 2015 a 15. júna 2015 uplatnené pred uplynutím premľacej doby; ďalej s ohľadom na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru boli uplatnené včas splátky úveru splatné od 15. júla 2015 do konečnej splatnosti úveru a tiež nie je zrejmé, ako mohol právny predchodca žalobkyne vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru pre nezaplatenie splátky splatnej 15. marca 2015, keď zákonodarca takýto postup priamo vylúčil v ustanovení § 565 OZ, ktoré sudy síce citovali vo svojich rozhodnutiach, avšak ich na prejednávajúcu vec neaplikovali. Dovolateľka tiež poukázala na nejednotnosť rozhodovania súdov v otázke počiatku plynutia premľacej doby v obdobných prípadoch, ktorú skutočnosť namietala už v odvolaní, pričom sudy sa v odôvodneniach svojich rozhodnutí s týmto argumentom riadne nevysporiadali. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP odôvodnila tým, že odvolací súd nesprávne vyložil ustanovenia § 53 ods. 9, § 103 a § 565 OZ a zaujal vo veci nesprávny právny záver, že uplatnený žalobný nárok je premľaný. Právna otázka, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, vyplýva z textu dovolania nasledovne: „pre nesplnenie, ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ, a „je nesplnenou splátkou na účely plynutia premľania v zmysle druhej vety ustanovenia § 103 OZ v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 OZ v spojení s § 53 ods. 9 OZ, splátka, ktorá v súlade s § 565 veta druhá OZ bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka“.

3.1. Za nesprávnu označila dovolateľka úvahu odvolacieho súdu, že ak dôjde k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru podľa ustanovenia § 565 OZ, potom v zmysle § 103 OZ začína plynúť premľacia doba pre všetky splátky úveru splatné do budúcnosti od splátky úveru, ktorá predchádza vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru (resp. upozorneniu veriteľa smerom k dlžníkovi na možnosť uplatnenia tohto práva) po dobu 3 mesiacov. Bola toho názoru, že ustanovenie § 565 OZ je kogentným ustanovením, v zmysle ktorého oprávnenie veriteľa vyhlásiť predčasnú splatnosť úveru do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky spôsobuje zánik tohto práva veriteľa. Výklad daného ustanovenia odvolacím súdom, že k uplatneniu práva došlo nesplnením splátky splatnej dňa 15. marca 2015, t.j. splátky predchádzajúcej upozorneniu na možnosť uplatnenia práva podľa § 565 OZ po dobu troch mesiacov, je v rozpore s jeho znením. Ak preto veriteľ využil právo podľa § 565 OZ a úver zosplatnil k 10. júlu 2015, nemohol podľa platných právnych predpisov toto právo využiť pre nesplnenie inej splátky, než splátky splatnej 15. júna 2015, pričom táto splátka je zároveň splátkou podľa § 103 OZ, od ktorej plynie premľacia doba pre všetky splátky, ktoré sa stali splatnými uvedeným úkonom veriteľa. Zároveň pre všetky splátky, ktoré predchádzali vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru, tak v súlade s § 103 OZ plynie samostatná trojročná premľacia doba. Žalobkyňa ďalej poukázala na skutočnosť, že veriteľ nemusí po upozornení na možnosť zosplatnenia využiť toto svoje právo okamžite a môže si ďalej od dlžníka uplatňovať len tie splátky, ktorých splatnosť už nastala. Prijatím výkladu súdov nižších inštancií by tak došlo k neúmernému skráteniu premľacej doby, resp. k situácii, kedy by si sám veriteľ využitím práva podľa § 565 OZ mohol spôsobiť premľanie svojej pohľadávky. Ak by zákonodarca mal v úmysle skrátiť v prípade vyhlásenia mimoriadnej splatnosti spotrebiteľského úveru premľaciu dobu, potom by to pretavil do znenia ustanovenia § 53 ods. 9 OZ a výslovne uviedol, že druhá veta ustanovenia § 565 OZ sa v prípade spotrebiteľského úveru nepoužije. Keďže to tak neurobil, je zrejmé, že jeho úmyslom bolo zachovanie princípu, že vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pre nesplnenie niektorej zo splátok je možné len do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky úveru - v spotrebiteľských sporoch so súčasným upozornením na jeho uplatnenie a zachovaním 3 mesačného omeškania. Žalobkyňa označila viaceré rozhodnutia krajských súdov v obdobných veciach, ktoré aplikovali vo veci protichodný výklad dotknutých ustanovení než sudy nižšej inštancie v prejednávanom spore. Z týchto dôvodov navrhla, aby dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnila trovy dovolacieho konania.

4. Žalovaný ani osobitný subjekt na jeho strane sa k dovolaniu nevyjadřili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné ale aj dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek hľadísk (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/67/2017, 9Cdo/368/2021).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

9. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t. j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP, je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

10. Dovolateľka prípustnosť podaného dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, uplatniac námietku nepreskúmateľnosti a zmätočnosti odôvodnenia rozhodnutí súdov nižších inšancií.

11. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý

proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26, 5Cdo/57/2019, bod 9, 10, 9Cdo/248/2021) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola strane odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

13. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že by sudy nižšej inštancie svoje rozhodnutia odôvodnili spôsobom, ktorým by založili procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov sudy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil a zaoberal sa všetkými podstatnými odvolacími argumentami strán.

14. Z obsahu dovolania je celkom zrejmé, že žalobkyňa sa svojou argumentáciou existencie vady zmätočnosti snaží spochybniť právne posúdenie sporu odvolacím súdom (rovnaké námietky uvádza aj pri nesprávnom právnom posúdení veci odvolacím súdom podľa § 421 ods. 1 CSP), ktorá však aj v prípade jej opodstatnenosti by mala za následok nanajvýš vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, vid' konštantnú judikatúru najvyššieho súdu (R 24/2017, 9Cdo/248/2021, 9Cdo 265/2021).

15. Z týchto dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že žalobkyňa nedôvodne argumentovala, že rozsudok odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnený. Len sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 420 písm. f) CSP. Do práva na spravodlivý proces totiž nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

16. Vzhľadom na uvedené odvolací súd uzatvára, že vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezistil, preto je dovolanie v tejto časti procesne neprípustné.

17. Dovolateľka namietala aj nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

18. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je odvolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

19. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

20. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže odvolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti

dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania.

21. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že má ísť o otázku riešenú odvolacím súdom a to buď o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), alebo o procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

22. Predmetom dovolacieho prieskumu bolo posúdenie dôvodnosti uplatneného dovolacieho dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP s vymedzením právnej otázky dovolateľky: 1/ pre nesplnenie ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ a 2/ je nesplnenou splátkou na účely plynutia premĺčania v zmysle druhej vety ustanovenia § 103 OZ v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 OZ a v spojení s § 53 ods. 9 OZ, splátka, ktorá v súlade s § 565 veta druhá OZ bezprostredne predchádza uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka.

23. Dovolací súd má zato, že žalobkyňa spôsobom zodpovedajúcim zákonu vymedzila právnu otázku, riešenie ktorej bolo pre rozhodnutie odvolacieho súdu kľúčové. Právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Prípustnosť dovolania treba preto posudzovať podľa stavu v čase jeho podania. V posudzovanej veci žalobkyňa v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom zadefinovala relevantnú právnu otázku, ktorá v čase rozhodovania odvolacieho súdu (9. septembra 2021) a ani v čase podania dovolania (2. decembra 2021) nebola dovolacím súdom vyriešená. Najvyšší súd predmetnú otázku riešil, a to v rozhodnutiach z 29. novembra 2022 sp. zn. 7Cdo/268/2020 (publikovaným v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR 3/2023 pod č. 29), z 30. novembra 2022 sp. zn. 5Cdo/224/2021, z 15. decembra 2022 sp. zn. 4Cdo/132/2021.

24. Podľa § 101 OZ pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premĺčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

25. Podľa § 103 OZ ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premĺčacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premĺčacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

26. Podľa § 53 ods. 9 OZ ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

27. Podľa § 565 OZ ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

28. Premĺčacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premĺčania podľa § 100 OZ. Premĺčacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premĺčacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 OZ upravuje trojročnú všeobecnú premĺčaciu dobu.

29. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premĺčacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premĺčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premĺčacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je

konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

30. Splatnosť úverovej pohľadávky žalobkyne je daná spotrebiteľskou úverovou zmluvou, v ktorej si banka (právna predchodkyňa žalobkyne) s dlžníkmi (žalovanými) dohodli plnenie v splátkach, s oprávnením banky pre prípad neuhradenia dlžníkmi splatné peňažné záväzky v termíne, vyhlásiť úver za splatný.

31. Ide o postupné čiastkové plnenie, ktoré nie je ani opakujúcim sa, či trvajúcim plnením, ani čiastočným plnením. V prípade takéhoto čiastkového plnenia, ktoré je v literatúre prevažne označované ako plnenie v splátkach, je plnenie vopred rozvrhnuté do čiastkových úsekov, ktoré až ako spoločný celok tvoria dlh. Splatnosť týchto úsekov je však daná samostatne (oddelené), teda každý diel má určenú svoju konkrétnu splatnosť. Celkový predmet záväzku je však vopred kvantitatívne určený, pričom jednotlivo plnenými dielmi sa rozsah celej pohľadávky postupne znižuje. Ide teda o rozloženie zamýšľaného jednorazového plnenia v niekoľkých postupných čiastkových plneniach, taktiež jednorazových, pričom dobu splnenia treba rozlišovať jednak pre plnenie celého záväzku, jednak pre jednotlivé čiastkové plnenie. Dobou splnenia čiastkového plnenia je doba jednorazového splnenia jednotlivej dávky, dobou splnenia celého záväzku je doba splnenia poslednej dávky - teda poslednej splátky. V prípade čiastkového plnenia veriteľ nemôže žiadať dlžníka o splnenie jednorazové; to však neplatí pre situáciu uvedenú v ustanovení § 565 OZ, v ktorej dlžník včas a riadne nesplnil niektorú zo splátok, ak to bolo dohodnuté alebo určené v rozhodnutí - tu je veriteľ oprávnený žiadať dlžníka o zaplatenie celej pohľadávky, s ktorou sa dlžník ocitol v omeškaní, pričom toto oprávnenie môže veriteľ uplatniť iba do splatnosti najbližšej budúcej splátky. V takomto prípade dlžník stráca výhodu čiastkového plnenia.

32. Počet mesačných splátok, ich výška aj doba splatnosti jednotlivých splátok bola v zmluve o spotrebiteľskom úvere vopred stanovená, pričom splatnosť, prípadné omeškanie a premlčanie je pri plnení v splátkach treba posudzovať samostatne ohľadom každej zo splátok, premlčacia doba plynie pri každom čiastkovom plnení odo dňa jeho splatnosti. Ak pri takto dojednanom plnení sa pre nesplnenie niektorého čiastkového plnenia stane splatný celý dlh, začne pre celý dlh plynúť premlčacia doba odo dňa splatnosti nesplneného čiastkového plnenia (t. j. splátky). Splnením jednotlivých splátok dlh, čo do príslušnej čiastky zaniká, úplne zanikne až splnením poslednej čiastky (poslednej splátky). Vo svojej podstate je dlh splátkami rozdelený do niekoľkých čiastkových, zreteľne oddelených a relatívne samostatných dlhov, ktoré majú určitú vzájomnú súvislosť a v celku predstavujú súhrnnú výšku pohľadávky. V prípade dojednania straty výhody splátok (ako je to podľa danej úverovej zmluvy), ktorá sa prejaví v špecifickej zmluvnej sankcii za omeškanie s niektorou zo splátok, dôjde k zosplatneniu celého zvyšku dlhu. Omeškaním splatnosti jednej splátky si tak dlžník privodí splatnosť aj všetkých budúcich splátok.

33. Podľa § 103 OZ plynie pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarcia týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premlčacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premlčania ako stimulácie veriteľa k rýchlemu (včasnému) uplatneniu jeho práv (podľa zásady *vigilantibus iura*) ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premlčacia doba zvyšku dlhu plynie až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 OZ uplatnil (§ 563 OZ) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premlčacej doby nečinnosťou veriteľa, čomu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565 OZ), čo je v súlade i s tým legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá OZ, že premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

34. Pre spotrebiteľské vzťahy, ktorým je i ten v prejednávanej veci, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej

pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky až najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva (citovaný § 53 ods. 9 OZ). V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 OZ zavádza nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 OZ je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (pozri Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

35. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré uvádza § 53 ods. 9 OZ, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá OZ vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadosť o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 OZ). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka.

36. Najvyšší súd zastáva názor, že 15-dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť, navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

37. Z ustanovenia § 103 OZ tiež vyplýva, že premlčacia doba začína plynúť spätne od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať, okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch. Tam podľa § 53 ods. 9 OZ vo všeobecnosti začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvýkrát (§ 101 OZ). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premlčacej doby (§ 101 OZ), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 OZ.

38. Vo vzťahu k samotnej dovolacej otázke je nevyhnutné dôsledne zvážiť redukciu aplikovateľnosti § 103 veta druhá OZ, t. j. vyňatie predmetného zákonného ustanovenia pre prípady z oblasti spotrebiteľských vzťahov, na ktoré sa vzťahuje § 53 ods. 9 OZ. Na takýto postup musia byť skutočne pádne dôvody, ktoré na základe systému hodnôt chránených ústavným poriadkom a zákonmi opodstatňujú záver, že zákonodarca daný prípad skutočne nechcel zahrnúť do hypotézy právnej normy, a preto túto normu treba redukovať, nakoľko to naruša princíp právnej istoty.

39. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétnych vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premlčaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z § 103 a § 53 ods. 9 OZ nie je možné vyvodiť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 OZ aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premlčacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 OZ v neprospech veriteľa. Navyše premlčanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvyhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosť požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri ustanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa, dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov, vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov

neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné brať vážne, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. V danom prípade sa to prejavuje potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veritelia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval. Len to, že spotrebiteľ si ako slabšia strana vyžaduje vyššiu ochranu, tu nestačí.

40. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá § 53 ods. 9 OZ začína plynúť premlčacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premlčateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). Uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nielen dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565 OZ, t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, bez takéhoto včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením zmeškanej splátky (§ 53 ods. 9 OZ).

41. Vychádzajúc z daných teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ sa na súde mohol po prvý raz domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (za súčasného splnenia upozornenia na zosplatenie). Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 OZ), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom plynutia premlčacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premlčacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 OZ).

42. Najvyšší súd po zhrnutí významných právnych hľadísk vzťahujúcich sa na danú vec uzatvára, že podľa § 103 OZ pri strate výhody splátok premlčacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 OZ (všeobecne) začne premlčacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Na tomto závere sa ustálila aktuálna rozhodovacia prax dovolacieho súdu (por. 9Cdo/368/2021, 1Cdo/53/2021, 2Cdo/298/2021, 4Cdo/250/2021, R 7/2023).

43. V kontexte uvedeného najvyšší súd záverom konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu, že v spotrebiteľských vzťahoch premlčacia doba celého zosplateného dlhu plynie od zročnosti prvej nesplnenej splátky, s ktorou sa žalovaný dostala do omeškania. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov preto dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP).

44. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

45. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.